

DE VLAAMSE MINISTER VAN FINANCIËN EN BEGROTING, WONEN EN ONROEREND ERFGOED

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: - voorontwerp besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 wat betreft de aanvraagprocedures voor erfgoedpremies en de meerjarenpremieovereenkomsten

- Principiële goedkeuring

Het voorstel beoogt het optimaliseren van het premiestelsel, met het oog op het maximaal vermijden van wachtlijsten voor erfgoedpremies, zonder evenwel afbreuk te doen aan het principe dat regelmatig onderhoud financieel wordt ondersteund, om op die manier verwaarlozing van onroerend erfgoed en duurdere restauraties op langere termijn te vermijden. Het voorstel past in een strategie om de huidige (problematisch lange) wachtlijst voor erfgoedpremies volgens de bijzondere procedure af te bouwen. De aanpassing beoogt enerzijds het verruimen van het financieringsaanbod voor 'bescheiden' projecten, en anderzijds het introduceren van een systeem van oproepen voor de grotere projecten. De verruiming van het financieringsaanbod betreft enerzijds de introductie van de mogelijkheid om op basis van beheersovereenkomsten algemene landschapszorg te subsidiëren, en anderzijds het verhogen van de drempel voor erfgoedpremies volgens de standaardprocedure tot 250.000 euro subsidieerbare kosten. Het systeem van oproepen vervangt de huidige bijzondere procedure en wordt ook geïntroduceerd in de aanvraagprocedure voor meerjarenpremieovereenkomsten. Het systeem verbindt het indienen van premie-aanvragen aan een vooraf bepaald totaalbudget en aan vaste indienmomenten.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

Het voorstel gaat uit van het beleidsveld Onroerend Erfgoed, en geeft uitvoering aan de beleidsnota Onroerend Erfgoed 2019-2024, met name de derde strategische doelstelling ('De zorg voor het onroerend erfgoed is zichtbaar, toekomstgericht en duurzaam') en in het bijzonder de tweede bijhorende operationele doelstelling: 'Financiële ondersteuning is gediversifieerd en gaat uit van een wederzijds haalbaar engagement'.

Onder de hoofding 'We ondersteunen op basis van redelijke verwachtingen' stelt de beleidsnota:

"De bestaande wachtlijst blijft een probleem. De aanpassingen van de regelgeving tijdens de voorbije regeerperiode hebben een aanzuigefect veroorzaakt: premienemers hebben massaal beroep gedaan op het vroegere, "voordeligere" restauratiepremiestelsel. We reiken oplossingen aan om de bestaande wachtlijst in te korten. We reserveren extra investeringsmiddelen voor een inhaalbeweging. Tevens onderzoeken we of er andere maatregelen genomen kunnen worden die de wachtlijst mee kunnen helpen terugdringen. We overleggen daarover met de betrokken actoren.

Financiële ondersteuning gaat uit van solidariteit en kostenbewustzijn. Dat betekent enerzijds dat wie steun nodig heeft, die moet kunnen krijgen. Anderzijds moet de overheid kunnen ingrijpen als ze de vraag niet meer binnen redelijke termijnen kan honoreren of als stimuli niet voldoende inspelen op de behoeften en opportuniteiten die er zijn. Het huidige ondersteuningssysteem is volledig vraaggestuurd en voorziet dergelijke veiligheidsmechanismen niet, waardoor er wachtlijsten ontstaan en nieuwe behoeften niet kunnen worden verlicht. We willen het systeem daartegen beveiligen en het beleidsmatig aanstuurbaar maken."

Onder de hoofding 'We investeren gericht, met goed huisvaderschap, solidariteit en duurzaamheid als uitgangspunten' stelt de beleidsnota:

Het stimuleren van regelmatig onderhoud om dure restauraties te vermijden, vormt meer dan ooit de basis van onze onroerenderfgoedzorg. We zetten consequent in op het belonen van goed huisvaderschap. We optimaliseren de laagdrempelige financiële ondersteuningsinstrumenten die inspelen op regelmatig onderhoud, zoals de reeds bestaande erfgoedpremie volgens de standaardprocedure en de fiscale stimuli, en maken deze aantrekkelijk voor meer doelgroepen. Bedoeling is dat ze uitgroeien tot een alternatief voor duurdere ondersteuningsvormen. Meer verregaande engagementen blijven mogelijk: premies bijzondere procedure, kanjerdossiers, meerjarenpremieovereenkomsten, hogere tegemoetkoming. Tegelijk houden we specifiek deze engagementen kritisch tegen het licht en onderzoeken we of er een aanvullend systeem van jaarlijkse thematische oproepen in functie van de door de Vlaamse Regering vastgelegde prioriteiten kan worden ontwikkeld binnen een breder geheel van maatregelen waarbij de voorrangregels, de voorschriften en adviseringspraktijk worden herbekeken en goed huisvaderschap wordt gestimuleerd.

Nu al wordt regelmatig onderhoud beloond met een verhoging van de erfgoedpremie. We willen het principe waarbij verdiensten beloond worden verder uitbouwen. Goed huisvaderschap betekent ook: de kosten-batenverhouding bewaken, een voortrekkers- of voorbeeldrol opnemen (en op die manier solidair zijn met andere erfgoedgebruikers). We willen projecten in het voetlicht stellen die een oplossing bieden voor velen, zoals een pilootproject in een ruimere wijkherwaardering, een herbestemming die een grote maatschappelijke nood lenigt ... We bekijken in dit kader of we via instrumenten zoals crowdfunding en een erfgoedloterij privékapitaal kunnen aantrekken.

We willen vertrouwen, flexibiliteit en autonomie bieden aan onze partners. De onroerenderfgoedregelgeving voorziet verschillende vormen van overeenkomsten die de relatie tussen de Vlaamse overheid en partners regelen: erkenningen, beheersplannen, onroerenderfgoedrichtplannen, samenwerkingsovereenkomsten, beheersovereenkomsten ... We onderzoeken de mogelijkheid om deze te hervormen tot een uniform systeem van contracten met afspraken over taakverdeling en financiering. In deze contracten kan de afstemming met andere (financierende) partners worden geregeld. De ontwikkeling van onroerend erfgoed heeft vaak andere belangen dan alleen onroerenderfgoedzorg. Contracten moeten de mogelijkheid bieden om krachten te bundelen om gemengde doelstellingen te bereiken. De nadruk ligt op het globale resultaat en niet zozeer op het afbakenen van subsidiedomeinen. We zoeken inspiratie bij andere organisaties (dienstvergoedingen, beheersovereenkomsten ...) en bekijken de mogelijkheden tot transversale samenwerking.

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

- Het taalkundig en wetgevingstechnisch advies nr. 2020/304 is ingewonnen op 9 september 2020;
- De Vlaamse minister, bevoegd voor het budgettair beleid, heeft zijn akkoord gegeven op 14 september 2020.

2. INHOUD

A. ALGEMENE TOELICHTING

In toepassing van het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 is het mogelijk om voor beheersmaatregelen, werkzaamheden of diensten aan beschermd onroerend erfgoed een erfgoedpremie te bekomen. Het Onroerenderfgoedbesluit onderscheidt twee soorten erfgoedpremies, afhankelijk van de gekozen procedure: de standaardprocedure of de bijzondere procedure. Hoewel het besluit het toekennen van de premie letterlijk afhankelijk maakt van 'de perken van de begroting van de Vlaamse Gemeenschap', omvatten de premieprocedures geen enkel aanknopingspunt om in te grijpen als de instroom van premie-aanvragen de mogelijkheden van de Vlaamse begroting dermate overstijgt, dat het onmogelijk wordt om de premie effectief binnen een redelijke termijn toe te kennen. Het gevolg is dat aanvraagdossiers 'ontvankelijk' worden verklaard en voor onbepaalde tijd op een wachtlijst belanden. Deze wachtlijst is binnen de onroerenderfgoedsector al jaren een bittere realiteit.

Premie-aanvragen volgens de standaardprocedure hebben een beperkte financiële scope (het 'subsidieerbare bedrag' is beperkt tot 25.000 euro) en kunnen vlot worden gehonoreerd, maar voor (ontvankelijke) premie-aanvragen volgens de bijzondere procedure geldt deze financiële beperking niet. Voor premies volgens de bijzondere procedure omvatte de wachtlijst eind 2019 nog 456 dossiers voor een totale premieverwachting van 239.187.901,14 euro. Bijna driekwart van die lijst wordt bepaald door dossiers uit 2014 en 2015, die nog zijn ingediend in toepassing van de vroegere restauratiepremiereregeling. De grootteorde van het jaarlijks beschikbare budget voor erfgoedpremies volgens de bijzondere procedure is 75 miljoen euro. Met andere woorden: een meerderheid aan dossiers wacht al minstens vijf jaar op een premie, en het toekenningsritme biedt geen perspectief op soelaas op korte termijn. Er kan dus bezwaarlijk worden gesteld dat de premie binnen redelijke termijn volgt op het ontvankelijk verklaren van de aanvraag.

De Inspectie van Financiën drong er al herhaaldelijk op aan om paal en perk te stellen aan deze problematiek, en het oplossen van de wachtlijst is dan ook (opnieuw) een belangrijk thema in de beleidsnota 2019-2024 voor het beleidsveld onroerend erfgoed. In uitvoering daarvan wordt gewerkt aan maatregelen om de wachtlijst weg te werken, en om de regelgeving op een doordachte manier te wapenen tegen nieuwe wachtlijsten. In beide gevallen is de haalbaarheid van onderlinge engagementen een belangrijk uitgangspunt, zowel voor de premienemer als de premieverlenende overheid.

In afwachting van het uitrollen van deze maatregelen, blijft het echter wel mogelijk om nieuwe premie-aanvragen in te dienen, en blijft de wachtlijst dus aangroeien. In functie daarvan keurde de Vlaamse regering op 17 juli 2020 een beperkte aanpassing van het Onroerenderfgoedbesluit, die de mogelijkheid biedt om het aanvragen van premies volgens de bijzondere procedure stop te zetten, principieel goed (VR 2020 1707 DOC.0854). Deze aanpassing doorloopt momenteel nog de verdere advies- en goedkeuringsprocedure, maar het is de bedoeling deze bepaling ook meteen toe te passen na definitieve goedkeuring.

Ondertussen zijn ook de krijtlijnen duidelijk van waar de meer fundamentele aanpassing van de regelgeving toe moet leiden. Het nu voorliggende aanpassingsvoorstel speelt daarop in. De krijtlijnen van de beoogde aanpassingen zijn dubbel:

- Enerzijds is het de bedoeling het premiestelsel te wapenen tegen wachtlijsten. Van het vraaggestuurde systeem van vandaag, willen we maximaal evolueren naar een aanbodgestuurd systeem. De voornaamste verschuiving ligt daarbij bij de huidige bijzondere procedure, en de nadruk ligt daarbij op het begin van de procedure. Waar het nu altijd mogelijk is om een premiedossier volgens de bijzondere procedure in te dienen, zal dat door een shift naar een premiesysteem 'met oproepen' veranderen in een systeem waarbij op uitnodiging dossiers kunnen worden ingediend, op vaste en beperkte momenten, en waarbij vooraf duidelijk wordt gecommuniceerd welk budget er te verdelen is. Er kunnen maar zoveel dossiers worden geaccepteerd als er budget is, en daarom wordt een jury-element geïntroduceerd: er zal een afweging worden gemaakt welke dossiers er zullen worden geselecteerd.

Het jureren houdt een competitie-element in, maar dat competitie-aspect zal pas op termijn ten volle kunnen gelden, aangezien het wel de bedoeling is om nu prioriteit te geven aan het afbouwen van de bestaande wachtlijst, en het budget beschikbaar voor oproepen afhankelijk te maken van de ruimte die daarbuiten bestaat. Er zullen in eerste orde dus weinig en dan nog zeer beperkte oproepen worden georganiseerd. Bovendien is het niet de bedoeling om de focus van de huidige bijzondere procedure geweld aan te doen: het blijft mogelijk om dezelfde soorten dossiers in te dienen, en eenmaal geselecteerd, kent een dossier ook het gebruikelijke voorbereidings- en goedkeuringsverloop: de output van de dossiers moet immers, zoals vandaag, kwaliteitsvolle erfgoedzorg zijn, en die begint met goede restauratiedossiers.

Een belangrijke aanpassing is wel dat het systeem met oproepen ook toelaat om verwachtingen te formuleren inzake de bredere maatschappelijke meerwaarde van projecten, dus niet noodzakelijk alleen de restauratieve kwaliteit, maar ook de mate van vernieuwing die wordt geïntroduceerd, herbestemming, de plaats in wijk- of streekontwikkeling, publieke toegankelijkheid, energiezuinigheid ... Op termijn zullen die aspecten belangrijke accenten vormen, die ook doorslag kunnen geven bij het jureren.

- Anderzijds is het de bedoeling regelmatig onderhoud financieel te blijven stimuleren en de restauratietermijn van het onroerend erfgoed te verlengen tot 70 jaar. Het goed functionerende systeem van de erfgoedpremies volgens de standaardprocedure wordt in functie daarvan uitgebouwd, zodat ook grote bedragen in aanmerking komen, en meer doelgroepen kunnen worden aangesproken. De geest van de standaardprocedure blijft ongewijzigd: het moet gaan om bescheiden projecten, die in functie staan van regelmatig beheer. Wachtlijsten moeten hier absoluut worden uitgesloten. Daarom wordt de instroom aan aanvragen nauwkeurig opgevolgd, en zijn er ook afremmechanismen ingebouwd, als de vraag de budgettaire draagkracht van het beleidsveld overstijgt. Door een bredere scope aan dossiers via deze procedure te laten verlopen, kan een te snelle doorstroom naar de procedure met oproep worden ingedijkt.

Het is evenwel niet de bedoeling dat de standaardprocedure een achterpoort wordt om (opgesplitste) grotere dossiers te bedienen. Het systeem gaat uit van solidariteit, maar ook van verantwoordelijkheidsgevoel bij de indieners. Het is echter ook belangrijk dat het oproepensysteem een voldoende breed gamma aan projecttypes aanspreekt, zodat er geen hiaten ontstaan in het aanbod. Ook de instroom aan aanvragen bij oproepen zal moeten worden opgevolgd, zodat gericht op de vraag kan worden ingespeeld.

In de lijn van de verruiming van de standaardprocedure is ook de verruiming van de subsidielijn 'beheersovereenkomsten'. Deze subsidiemogelijkheid wordt verruimd naar 'algemene landschapszorg'. Daarmee wordt tegemoet gekomen aan de vraag van de sector: landschapszorg heeft baat bij een flexibele resultaatgerichte benadering, waarbij middelen op basis van algemene

plannen worden verdeeld. De verruiming laat toe deze subsidie lijn te activeren, en is een eerste stap in een verdere verkenning van de mogelijkheden om op 'contractbasis' te werken.

B. TOELICHTING BIJ DE ARTIKELEN

Artikel 1

Dit artikel regelt de aanpassing van twee van de definities onder artikel 2 van het besluit.

- De aanpassing van de definitie van 'beheersdienst' staat in functie van het verruimen van het toepassingsgebied voor subsidies op basis van beheersovereenkomsten (zie de desbetreffende artikels);
- In de huidige definitie van 'toekenning' wordt de verwijzing naar 'bijzondere procedure' vervangen door een verwijzing naar de procedure 'via oproep', die de 'bijzondere procedure' middels deze besluitsaanpassing vervangt.

Artikel 2

Dit artikel regelt de aanpassing van art. 6.3.2. van het besluit, waarin de samenstelling wordt bepaald van een toelatingsaanvraag voor handelingen aan of in beschermd goederen.

Handelingen aan of in beschermd goederen zijn op verschillende momenten voorwerp van een administratieve interactie. De aanvrager wordt geacht zijn intenties kenbaar te maken, zodat ze formeel kunnen worden beoordeeld. Bepaalde handelingen moeten formeel worden toegelaten, en ook het bekomen van premies is gekoppeld aan een goedkeuringsprocedure. Van de bijsturing van de regelgeving wordt gebruik gemaakt om de bijhorende dossiersamenstelling te vereenvoudigen en te stroomlijnen. Aanvraagdossiers voor het toelaten van handelingen aan beschermd onroerend erfgoed, voor erfgoedpremies volgens de standaardprocedure en voor premies in het kader van een oproep zullen identieke basiscomponenten omvatten.

Het aanvraagdossier voor het toelaten van handelingen vertegenwoordigt in feite de minimumsamenstelling, die voor premiedossiers moet worden aangevuld met enkele bijkomende stukken (aangezien het betoelagen vanzelfsprekend een aantal sterkere garanties vergt). In essentie moet, uitgaande van de staat van het erfgoed, steeds duidelijk worden gemaakt welke handelingen gepland zijn, en gemotiveerd worden waarom. Er kan daarbij sprake zijn van interactie met een beheersplan.

De omschrijving van de verwachte dossiersamenstelling is aangepast, waarbij de focus minder ligt op het formele, maar meer op het inhoudelijke. Niet het aanleveren van stukken is belangrijk, wel het omschrijven en duiden van ingrepen. De dossiersamenstelling komt in die zin tegemoet aan de duidelijke vraag naar administratieve vereenvoudiging. Een belangrijke aanpassing is ook dat aanvragen systematisch via een gestandaardiseerd aanvraagformulier kunnen verlopen, en dat het indienen ervan en de bekendmaking van de beslissing ook volledig digitaal kan.

De aangereikte argumentatie en de daartoe gebruikte media moeten te allen tijde in verhouding staan tot het gewicht van de ingreep. Het detailniveau van de ingediende dossiers kan dus variëren naargelang de situatie. Zo is er ook een wezenlijk verschil tussen een gewone toelatingsaanvraag, een bescheiden premiedossier volgens de standaardprocedure en een dossier volgens oproepen. Eenvoudige ingrepen vergen nu eenmaal minder uitleg en motivering dan complexere. Het is ook niet de bedoeling dezelfde informatie opnieuw te verstrekken als er voor eenzelfde site nieuwe aanvragen worden ingediend. Idealiter wordt dergelijke basisinformatie centraal gestockeerd, zodat enkel 'nieuwe' gegevens moeten worden doorgegeven. Het beschrijven van de 'huidige staat' kan in die zin vaak beperkt blijven of zelfs afgeleid worden uit de beschrijving en motivering van de geplande handelingen.

Dat maakt dat inzake dossiersamenstelling bepaalde detailleringen optioneel zijn. Het beschrijven van de 'huidige staat' kan indien nodig worden aangevuld met tekeningen, plannen of fotomateriaal. De beschrijving van de geplande handelingen gebeurt zo precies als nodig: met vermelding van de uitvoeringstechniek en het te gebruiken materiaal, de precieze plaats waar de handelingen zullen worden uitgevoerd, indien nodig aangevuld met tekeningen of plannen.

In elk geval zal er een handleiding worden opgesteld, om premienemers naar de juiste dossiersamenstelling te loodsen (zie in dit verband ook de bespreking van de aanpassing van art. 11.2.18).

Artikel 3

Dit artikel regelt de aanpassing van artikel 6.3.3 van het besluit, waarin beschreven is hoe het agentschap of de erkende onroerenderfgoedgemeente de volledigheid en duidelijkheid van een aanvraagdossier beoordeelt en welke gevolgen deze beoordeling heeft. Het artikel wordt uitgebreid met de mogelijkheid om de communicatie te laten verlopen via 'het daartoe voorziene digitale platform'. Daarnaast wordt geduid dat een weigering volgt indien de aanvrager nalaat de ontbrekende documenten of gegevens toe te voegen binnen de gestelde termijn. De procedure op zich en de termijnen daarvan wijzigen niet.

Artikel 4

Dit artikel regelt de invoeging van een passage in artikel 6.3.6 van het besluit, aangaande de beslissing over een aanvraag tot toelating. Met name inzake de communicatie over de beslissing wordt het mogelijk om deze niet alleen gewoon schriftelijk te bezorgen, maar ook beschikbaar te stellen via 'het daartoe voorziene digitale platform'. Deze nieuwe vorm van communicatie wordt naar aanleiding van deze aanpassing van het besluit in verschillende relevante artikels geïntroduceerd.

Artikel 5, 6, 8, 9 en 10

Afgezien van de definitie van 'beheersdienst' (zie wijzigingsartikel 1), worden in functie van de verruiming van de subsidiemogelijkheid op basis van beheerspakketten, verschillende andere aanpassingen aangebracht aan artikels onder deze subsidiehoofding. De voornaamste aanpassingen:

- In artikel 10.2.13 van het besluit, waarin de procedure tot afsluiten van een beheersovereenkomst wordt behandeld, wordt een verruiming ingelast, zodat naast een externe beheersdienst ook het agentschap Onroerend Erfgoed als beheersdienst kan optreden (zie in dit verband ook de aanpassing van de definitie van 'beheersdienst' onder wijzigingsartikel 1). Het huidige toepassingsgebied van het subsidiekanaal 'beheersovereenkomsten' gaat in sterke mate uit van opvolging door een andere 'beheersdienst' dan het agentschap Onroerend Erfgoed. De subsidie is in eerste instantie ook geconcipieerd als component in een ruimer, niet zuiver erfgoedgebonden doelstellingskader. Dat blijft mogelijk, maar het is belangrijk dat ze ook expliciet in een zuivere erfgoedcontext kan worden gebruikt. Dat is de bedoeling van de huidige verruiming. Door het opentrekken van de definitie van 'beheersdienst' wordt duidelijk dat ook het agentschap Onroerend Erfgoed deze rol kan opnemen;
- In artikel 10.2.2 van het besluit wordt de doorlooptermijn van de beheersovereenkomsten vastgelegd op vijf jaar. Ook deze doorlooptijd is vooral bepaald door de doorlooptijd van instrumenten van externe beheersdiensten. Omdat ook het 'eigen' instrumentarium van onroerend erfgoed in scope moeten kunnen worden genomen (bv. de beheersplannen, met een doorlooptijd van 6 jaar), wordt de in het besluit bepaalde doorlooptijd genuanceerd;
- In artikel 10.2.5 van het besluit, waarin de beheerspakketten worden omschreven, waarvoor in uitvoering van een beheersovereenkomst subsidies kunnen worden bekomen, worden het aantal

mogelijke beheerspakketten en hun toepassingsgebied uitgebreid, zodat meer wordt ingespeeld op de behoefte om 'algemene landschapszorg' te betoelagen.

Vandaag kunnen ook voor landschapsbeheer erfgoedpremies worden bekomen. Buiten de handvol grotere projecten, die via de bijzondere procedure worden bediend, betreft het doorgaans kleine standaardpremies. Landschapsbeheer is echter meer gebaat bij een systeem met generieke taakafspraken, waarbinnen de initiatiefnemer zelf kan prioriteren en kort op de bal kan spelen, zonder voortdurend te worden geconfronteerd met administratie en wachttijden. De context van erfgoedpremies is onvoldoende aangepast aan deze realiteit. Voorstel is dan ook om landschapsdossiers 'standaardprocedure' maximaal te kanaliseren naar subsidies, en met name het bestaande kader voor subsidies in toepassing van een beheersovereenkomst te gebruiken. Grotere projecten met een uitzonderlijker karakter kunnen gewoon via de premieprocedure blijven verlopen.

Door met 'subsidies in het kader van beheersovereenkomsten' in te spelen op 'algemene landschapszorg' wordt niet alleen ingespeeld op een behoefte binnen de landschapszorg, maar ook de beleidsintentie om alle beschikbare financieringskanalen te operationaliseren en overlap weg te werken.

'Algemene landschapszorg' is gedefinieerd in het Onroerenderfgoeddecreet: *het stimuleren van het behoud, het herstel en de ontwikkeling van cultuurhistorische, fysisch-geografische en esthetische landschapswaarden en van typische landschapkenmerken waaronder kleine landschapselementen*. Door algemene landschapszorg te vatten, kan een groot aantal van de meer kleinschalige werken, die momenteel via het premiestelsel-standaardprocedure betoelaagd worden, voortaan via beheersovereenkomsten gefinancierd worden.

'Algemene landschapszorg' wordt geïntroduceerd in art. 10.2.5 door een beperkte verruiming van de daarin reeds gedefinieerde beheerspakketten. Binnen elk pakket is een grote waaier maatregelen onder te brengen. Het gaat in hoofdzaak om kleine reguliere werkzaamheden, die momenteel zijn opgenomen in de bijlage bij het ministerieel besluit tot vaststelling van de werkzaamheden, beheersmaatregelen en diensten die op forfaitaire basis in aanmerking komen voor een erfgoedpremie. De verruimde beheerspakketten zijn representatief voor de schaal die wordt beoogd, en die is in eerste instantie beperkt. Op termijn kan worden geëvalueerd of een verdere uitbreiding naar grotere projecten kan worden overwogen, wat dan wel een nieuwe bijsturing van de regelgeving zal vergen.

Concreet worden volgende nieuwe elementen in de pakketten geïntroduceerd: het beheer van kleine landschapselementen en vegetaties, klein bouwkundig erfgoed, wegen en paden. 'Kleine landschapselementen' zijn gedefinieerd in het besluit (art. 2.1, 32°), 'vegetaties' staan onder meer voor bossen, graslanden (inclusief gazons), heiden, moerassen, waterpartijen, akkergewassen, maar ook parkaanleg en tuinen, 'klein bouwkundig erfgoed' staat voor veldkruisen, veldkapelletjes, grenspalen, bunkers, bakhuisjes ... (constructies met een volume kleiner dan 40 m³).

Artikel 7

Dit artikel regelt de aanpassing van art. 10.2.4 van het besluit, waarin de cumulatie van een subsidie in uitvoering van een beheersovereenkomst met andere financiële tegemoetkomingen wordt geregeld.

Het Onroerenderfgoedbesluit gaat doorgaans uit van het principe dat verschillende aangeboden financieringsmogelijkheden niet kunnen worden gecombineerd. Dat heeft geleid tot verschillende zogenaamde 'cumulbepalingen', verspreid doorheen het besluit. Van de huidige aanpassing wordt gebruik gemaakt om de cumulbepalingen zo veel mogelijk te groeperen.

Artikel 11

Aan artikel 10.2.14 van het besluit, over de procedures en voorwaarden gerelateerd aan beheersovereenkomsten en -vergoedingen, wordt een technische verwijzing ingelast naar een 'modelformulier' ter zake, dat ter beschikking zal worden gesteld door het agentschap. Daarmee wordt dit artikel gestroomlijnd met andere gelijkaardige passages in het besluit.

Artikel 12, 13, 17 en 46

Onder de hoofding 'Onroerende goederen waarvoor geen premies worden toegekend', die naar aanleiding van deze aanpassing wordt herdoopt tot 'Beheersmaatregelen, werkzaamheden en diensten waarvoor geen premies worden toegekend', wordt een nieuw artikel 11.1.2 ingelast, waarin de cumulbepalingen met betrekking tot premies worden gegroepeerd en geactualiseerd (zie in dit verband de bespreking van de aanpassing van art. 10.2.4). Voor het premiehoofdstuk impliceert deze beweging de inkanteling (en schrapping) van artikel 11.2.13 en artikel 11.3.4.

Artikel 14

Dit artikel regelt de schrapping van art. 11.2.4, waarin een aantal maatregelen, werkzaamheden of diensten wordt opgesomd die slechts zeer voorwaardelijk voor betoelaging in aanmerking komen. Dit is de enige inperking van de vaste scope van beheersmaatregelen, werkzaamheden of diensten waarvoor een premie aangevraagd kan worden. Het toepassingsgebied van art. 11.2.4 is naar aanleiding van de laatste aanpassing van de premierregelgeving al beperkter gemaakt. De redenen om de overblijvende categorieën alsnog te schrappen:

- De categorie 'ingrepen in functie van regulier onderhoud' is niet zwaarwichtig. Het volstaat hiervoor duidelijkheid te verschaffen in de (minder formele) richtlijn betoelaagbaarheid;
- De categorie 'energiebesparende maatregelen ter uitvoering van aanbevelingen in een energieaudit, beveiligingswerkzaamheden en werkzaamheden of diensten die opgelegd zijn door andere regelgevingen' betreft in feite 'oneigenlijke kostenposten', waarvoor de huidige meerkostenregeling als hoogst inadequaar wordt ervaren. Het is niet de bedoeling de betoelagingsmogelijkheid uit te sluiten, wel om dit (enkel) aan te bieden in de gecontroleerde omgeving van oproepen (zie verder). De procedure via oproep laat niet alleen toe om ad hoc te bepalen of er sprake is van een engagement en hoe ver het engagement gaat, maar heeft ook het potentieel om zichtbaarheid te geven aan een thema. Zo is het zeker de bedoeling om een maatschappelijk gevoelig en actueel thema als 'energiezuinigheid' via oproepen onder de aandacht te houden en gerichte en aantrekkelijke ondersteuning te bieden aan projecten die op een positieve wijze bijdragen aan de thematiek. Het uitgebreider belonen van 'verdienste' wordt aangekondigd in de beleidsnota, en kan via het systeem van oproepen structureler worden ingebed in het premiestelsel.

Artikel 15, 16 en 18

Verschillende generieke artikels met betrekking tot premies worden aangepast:

- Artikel 11.2.5 van het besluit, waarin de soorten procedures worden omschreven via dewelke erfgoedpremies kunnen worden aangevraagd, wordt geactualiseerd. Het systeem met twee procedures blijft gehandhaafd, maar er worden twee belangrijke aanpassingen geïntroduceerd: enerzijds wordt de limiet voor premies volgens de standaardprocedure opgetrokken tot 250.000 euro (subsidieerbaar bedrag), anderzijds wordt de 'bijzondere procedure' herdoopt tot 'procedure via oproep'. Uiteraard worden overal de verwijzingen naar de vroegere bijzondere procedure vervangen door de nieuwe benaming, bv. in artikel 11.2.15.

De essentie van de huidige procedures blijft behouden. De aanpassingen staan in het teken van het beveiligen van het systeem tegen wachtlijsten, zonder tegelijkertijd de ondersteuning voor elementaire erfgoedzorg te ondergraven. Daarom blijft het mogelijk om op elk moment premies volgens de standaardprocedure aan te vragen, en wordt de scope zelfs gevoelig verruimd. De essentie van het systeem volgens 'oproep' is anderzijds dat de premie volgens deze procedure niet meer op elk moment kan worden aangevraagd, en dat het aantal premies per oproep afhankelijk wordt gesteld van een vooraf bepaald budget.

- Artikel 11.2.7 van het besluit, waarin generiek het bedrag wordt bepaald op basis waarvan de erfgoedpremie wordt berekend, wordt aangepast aan de nieuwe realiteit. De voornaamste aanpassing is dat het drempelbedrag voor erfgoedpremies volgens de standaardprocedure wordt opgetrokken tot 250.000 euro.

Anderzijds wordt ook hier een beperkte veiligheidsmarge ingebouwd, om in te spelen op eventuele wachtlijsten: de Vlaamse Regering kan de ingestelde premielimiet voor onbepaalde tijd verlagen. Het bedrag van de aanvaardbare kostenraming kan niet lager zijn dan 50.000 euro. Het is mogelijk om het plafond gradueel te verlagen of verhogen. Het is de bedoeling om de premies volgens de standaardprocedure vlot te laten doorstromen en geen engagementen aan te gaan die niet op korte termijn kunnen worden ingelost. Een eventuele wijziging wordt enkel toegepast op dossiers die zijn ingediend na de beslissing tot wijziging van het bedrag van de aanvaardbare kostenraming.

De keuze voor een veiligheidsmarge lijkt drastisch, maar is nodig om de geest van de standaardprocedure absoluut veilig te stellen. De standaardprocedure moet maximaal kunnen worden gebruikt voor bescheiden dossiers, volgens het principe van 'zware restauraties vermijden door regelmatig onderhoud'. De premie moet vlot kunnen worden aangevraagd, vlot kunnen worden bekomen en snel tot resultaten leiden op het terrein. Dat principe wordt ook succesvol doorvertaald in complexe stadsgezichten, zoals de Dumontwijk in De Panne: de standaardprocedure wordt hier aangeboden aan (en gebruikt door) een grote groep eigenaars, die volop inzetten op kleine ingrepen en het goede voorbeeld verspreiden. Het is dus niet de bedoeling om de standaardprocedure te laten gebruiken als achterpoort voor complexere dossiers door deze op te splitsen in kleinere deeldossiers. De instroom van aanvragen zal in die zin ook gericht worden opgevolgd. Het verlagen van de premiedrempel is een maatregel die slechts in uiterste nood zal worden toegepast.

Artikel 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25 en 26

De aanpassingen aan de 'erfgoedpremie standaardprocedure' hebben impact op een aantal artikels in het besluit:

- Artikel 11.2.18, betreffende de dossiersamenstelling voor aanvragen van erfgoedpremies volgens de standaardprocedure, wordt aangepast, zodat het duidelijk aansluit bij de basisstructuur voor aanvragen tot toelatingen voor handelingen aan of in beschermde goederen (zie bespreking van de aanpassing van art. 6.3.2). Een aantal bijkomende dossiercomponenten zijn (en waren al) eigen aan de standaardprocedure: enerzijds stavingstukken om de premie te kunnen berekenen (kostenraming), anderzijds stavingstukken om de ontvankelijkheid voor de premie te kunnen bepalen (de desgevallende interactie met een beheersplan, kerkenbeleidsplan of onderhoudslogboek, de statuten van de stichting of vzw achter het project).

Inzake de kostenraming wordt de precisering toegevoegd dat deze 'per post' moet zijn opgevat. Dit is een stroomlijning met andere gelijkaardige passages in het besluit, en laat bovendien toe om premiestromen gericht te monitoren.

De essentie van de standaardprocedure blijft dat het een vlotte procedure is, met beperkte formaliteiten en vlotte beslissingen. Omdat in de context van de standaardprocedure nu ook grotere (en dus complexere) dossiers kunnen worden ingediend, valt ook te verwachten dat soms uitgebreidere argumentatie nodig zal zijn. De hoger vermelde handleiding zal hierover uitsluitel bieden. De handleiding mag echter geen 'schaduwregelgeving' worden.

- Artikels 11.2.19, 11.2.20, 11.2.21 en 11.2.23, waarin de aanvraagprocedure voor het bekomen van een erfgoedpremie volgens de standaardprocedure wordt geregeld, blijven in essentie overeind. Belangrijke nuances in de vernieuwde procedure zijn wel:
 - o Voor premies vanaf 50.000 euro wordt de beslissing genomen door de minister, kleinere dossiers worden zoals vandaag afgehandeld door het agentschap. Alle aanvragen verlopen wel via het agentschap;
 - o Omdat voor de procedure 'via minister' extra tijd nodig is, wordt de behandelingstermijn van aanvragen verlengd van 90 naar 120 dagen;
 - o Omdat de minister niet bevoegd is voor toelatingen, kunnen vastleggingen ook niet langer als toelating gelden. Desgevallend worden vastleggingsbeslissingen en toelatingen door het agentschap wel gebundeld aan de aanvrager bezorgd (dit kan niet als de toelating via een erkende gemeente wordt aangevraagd). In functie hiervan worden art. 11.2.19 en 11.2.20 aangepast;
 - o De procedure bij onvolledige premieaanvragen wordt afgestemd op de procedure die in deze gevallen geldt bij toelatingsaanvragen. Het ontbreken van documenten of gegevens bij een premieaanvraag leidt daardoor niet langer tot een weigering. Het agentschap kan voortaan binnen de eerste 60 dagen van de behandelingstermijn ontbrekende documenten opvragen en een termijn bepalen voor het bezorgen daarvan. De behandelingstermijn wordt geschorst in afwachting van de ontbrekende documenten en gegevens. Pas als de aanvrager nalaat om deze te bezorgen, wordt de aanvraag geweigerd;
 - o De procedure wordt voorzien op digitale communicatie tussen aanvrager en overheid;
 - o Om geen middelen te verliezen, moet binnen het jaar tot uitvoering worden overgegaan. Dat is een belangrijke voorwaarde om van de standaardprocedure gebruik te kunnen maken. In functie hiervan wordt art. 11.2.21 aangepast.
- Artikels 11.2.25 en 11.2.26 van het besluit, inzake de uitbetaling van de premie bij de standaardprocedure, blijven grotendeels bestaan. Aangezien de hogere subsidiedrempel ook grootschaliger projecten kan impliceren, worden de uitvoeringstermijnen en de termijnen van eventuele verlenging wel verhoogd van twee naar drie jaar;
- Artikel 11.2.17 van het besluit is voorwerp van een technische aanpassing. De verwijzing naar de boekhoudkundige term 'vastlegging' wordt vervangen door een verwijzing naar de (voor de burger) gemakkelijker te begrijpen 'goedkeuringsbeslissing' als referentiedocument. Deze aanpassing past in het streven naar het verhogen van de leesbaarheid van de wetteksten. De aanpassingen aan artikels. 11.2.20, 11.2.25 en 11.2.26 worden overigens in de dezelfde zin aangepast.

Artikel 27 en 28

De onderafdeling 'aanvragen erfgoedpremie volgens de bijzondere procedure' wordt herdoopt tot 'De erfgoedpremie via oproep'. Het principe van dergelijke oproepen wordt in een nieuw inleidend artikel geïntroduceerd. Dat krijgt het volgnummer 11.2.27. Het huidige artikel 11.2.27 wordt onder het nieuwe volgnummer 11.2.27/1 geactualiseerd.

Enkel onroerend erfgoed dat in zijn totaliteit beschermd is komt in aanmerking voor deelname aan een oproep. Een oproep bestaat uit twee rondes:

- een preselectieronde, waarbij een conceptdossier wordt beoordeeld door een jury. De minister beslist op basis van het juryverslag welke kandidaten 'gepreselecteerd' worden;
- de definitieve indiening: gepreselecteerde kandidaten kunnen het eigenlijke premiedossier voor een bepaalde datum indienen. Het dossier wordt dan afgehandeld zoals premiedossiers vandaag.

Oproepen kunnen generiek gericht zijn tot alle premie-doelgroepen voor de gewone of verhoogde premie, of zich afzonderlijk richten tot één of meerdere daarvan. Ook de inhoudelijke focus van een oproep kan generiek zijn (alle beheersmaatregelen, werkzaamheden of diensten waarvoor een premie aangevraagd kan worden) of specifiek. De specifieke kostenposten, vandaag omschreven in het huidige artikel 11.2.14 (te schrappen, zie hoger), waaronder energiebesparende maatregelen, beveiligingswerkzaamheden en werkzaamheden of diensten die opgelegd zijn door andere regelgevingen komen slechts in aanmerking als de oproep in het teken daarvan staat.

Er kunnen verschillende oproepen parallel worden gelanceerd.

De Vlaamse regering of de minister kunnen bij de oproepen specifieke accenten leggen of de focus verruimen. Deze worden idealiter bepaald in het regeerakkoord, beleidsnota's, BBT's of in overeenkomsten met andere beleidsdomeinen en -velden.

De werkwijze kan ook worden gevolgd om beleidsveldoverschrijdende initiatieven te financieren (initiatieven die verschillende bevoegdheden raken, en vanuit die verschillende invalshoeken worden ondersteund). Als daarbij specifieke verdeelsleutels worden afgesproken, moet echter met facultatieve subsidies worden gewerkt.

Artikel 29

Het oude artikel 11.2.27 wordt onder art. 11.2.27/1 geactualiseerd. De verwijzing naar de bijzondere procedure wordt vervangen door een verwijzing naar de procedure met oproep. Van het oude artikel, dat enerzijds het starten van de werken voor de toekenning van de premie verbiedt, maar anderzijds ook een uitvoerige uitzonderingsprocedure daarop voorziet, blijft enkel de vervalbepaling over. De uitzonderingsprocedure is in een context van oproepen irrelevant, omdat dossiers niet op een wachtlijst komen en dus in principe niet lang moeten wachten op een toekenningsbeslissing.

Artikel 30

De vorm en inhoud van de oproep en de selectieprocedure wordt geregeld in een nieuwe onderafdeling en bijhorende artikels.

Het nieuwe artikel 11.2.27/2 bepaalt de krijtlijnen van een oproep. Oproepen worden op een vast moment in het jaar gelanceerd, uiterlijk 1 oktober. Dit min of meer vaste moment is van belang om de instroom van kandidaturen, preselectie en doorvertaling in definitieve premiedossiers vlot te laten verlopen. Ook de preselectie, het indienen en beoordelen van definitieve dossiers zijn jaarlijks op vaste momenten georiënteerd.

Bij de oproep worden verschillende elementen geduïd:

- Het thema, de doelstelling en de doelgroep. Zeker in eerste instantie zal daarbij het toepassingsgebied van de huidige bijzondere procedure worden gerespecteerd. Het is daarom de

bedoeling een representatieve reeks oproepthema's te bepalen en billijk over de regeerperiode te spreiden. Bij elke oproep kan een vaste kern van thema's worden aangesproken, naast éénmalige of legislatuurspecifieke thema's die ook kunnen afwijken van de scope van de huidige bijzondere procedure. Idealiter wordt per regeerperiode een 'oproepenkalender' opgesteld;

- Het totaalbudget, de verdeelwijze ervan en in voorkomend geval afwijkende premiepercentages. Een belangrijk principe bij oproepen is dat vooraf wordt bepaald welk budget er aan premies kan worden gependend. Het is vooraf duidelijk dat er meer kandidaten kunnen zijn dan middelen. Dat noopt tot een selectie. Op termijn kan ook worden gedacht aan het bijstellen van berekeningswijzen en premiepercentages, afhankelijk van het aantal dossiers of de kwaliteit ervan. Voorlopig blijven echter de in het besluit vastgelegde berekeningswijzen en percentages de referentie;
- Indieningstermijn voor het preselectie- en premiedossier. In het oproepensysteem is het belangrijk vanaf de preselectiefase duidelijk aan te geven wanneer het eigenlijke premiedossier wordt verwacht. Dat is immers het moment waarop over de toekenning van de premie wordt beslist en waarop de middelen op de begroting worden gereserveerd;
- Minimum- en maximumbedrag van de kostenraming. Belangrijk in functie van de verdeling is dat vooraf kan worden bepaald welke financiële grootteordes dossiers kunnen hebben. Op die manier wordt vermeden dat dossiers van zeer uiteenlopende grootteordes tegen elkaar moeten worden afgewogen;
- Deelnemingsvoorwaarden en beoordelingscriteria. Deze kunnen variëren naargelang de oproep. Met name in de preselectie zal een dossier worden beoordeeld op bepaalde meerwaardes die het biedt bovenop de 'erfgoedzorg' die de essentie van projecten zal moeten blijven uitmaken. In het eigenlijke premiedossier is de erfgoedzorg dan weer net het doorslaggevend element en is beoordeling in feite een echo van de huidige manier van werken. Dat maakt ook dat de dossiersamenstelling voor een preselectie en een definitieve selectie wezenlijk verschillen (hierop wordt in specifieke artikels dieper ingegaan);
- In de oproepprocedure wordt een jury-element geïntroduceerd. Jury's beoordelen met name preselectiedossiers. De samenstelling van de jury hangt af van de oproep in kwestie. Naast een kern van erfgoedsspecialisten kunnen andere specialisten worden toegevoegd die meer specifiek op niet-erfgoedgerelateerde aspecten inspelen, bijvoorbeeld voor het beoordelen van een herbestemmingsoptie, toe te voegen nieuwbouw, te nemen energetische maatregelen, ... Het belang van deze 'externen' neemt toe naargelang oproepthema's experimenteler zijn.

Het nieuwe [artikel 11.2.27/3](#) regelt de voorwaarden om aan een oproep te kunnen deelnemen:

- De deelnemingsvoorwaarden zijn de formele ontvankelijkheidsvoorwaarden die door het agentschap worden gecontroleerd. Deze eerste screening heeft een algemeen en eerder technisch karakter. Een meer diepgaande, inhoudelijke beoordeling gebeurt door de jury;
- Belangrijke premisse daarbij is dat de voorgestelde projecten 'toelaatbaar' zijn, en dus erfgoedzorg aanbieden volgens de regels van de kunst en de erfgoedwaarden respecteren.

Het nieuwe [artikel 11.2.27/4](#) regelt de jurering van dossiers die ontvankelijk zijn verklaard voor deelname aan de oproep:

- De samenstelling van de jury kan variëren naargelang de oproep (zie hoger);
- De beoordeling is een meer inhoudelijke afweging door een jury. In het besluit worden verschillende inhoudelijk-kwalitatieve criteria opgesomd. Deze zijn in feite complementair aan de (vanuit het oogpunt van de erfgoedzorg) toelaatbaarheid van het beoogde project. Die wordt pas definitief beoordeeld door erfgoedconsulenten op basis van het definitieve dossier (dat kan worden opgemaakt als het project wordt gepreselecteerd). De jurering legt focus op de maatschappelijke meerwaarde die een project genereert en die kan perfect ook in niet-

erfgoedgebonden aspecten schuilen, bijvoorbeeld in de bijdrage van het project aan wijkontwikkeling, de kwaliteit van ontsluiting, de vernieuwing op het vlak van energiezuinigheid. Vandaar de mogelijkheid om andere dan erfgoed specialisten in de jury op te nemen, die beter geplaatst zijn om daarover een oordeel te vellen. Omgekeerd kan een oproep ook focussen op zuivere restauraties (bv. een exemplarische restauratie van historische winkelinterieurs), en dan worden in feite restauratie-opties tegen elkaar afgewogen;

- In elk geval bekijkt de jury niet alleen de kwaliteit, maar ook de haalbaarheid van projecten.

Het nieuwe artikel 11.2.27/5 regelt de indieningsprocedure en samenstelling van een preselectiedossier:

- Uiterste richtdatum voor het indienen is 1 februari van het jaar na de oproep, wat geïnteresseerde kandidaten dus vier maanden tijd geeft om een preselectiedossier op te maken. Aangezien het de bedoeling is een oproepenkalender op te maken, kan er echter ruimer op voorhand op dit moment worden geanticipeerd;
- Een preselectiedossier is nog geen premiedossier, en moet dus op hoofdlijnen inzicht bieden in de intenties van de aanvrager. Het dossier moet wel een betrouwbare voorafname vormen van wat het uiteindelijk zal worden, want de haalbaarheid moet kunnen worden ingeschat. De toelaatbaarheid van het project, vanuit de optiek van erfgoedzorg, is een premisse (zie hoger). Ook de geschatte kosten moeten vrij betrouwbaar zijn, want ze zijn richtinggevend voor het budget dat bij eventuele definitieve selectie moet worden gereserveerd. Het systeem laat bewust geen marge voor het ondervangen van onderramingen;
- Na de controle van de deelnemingsvoorwaarden door het agentschap en de beoordeling van de kandidaturen door de jury neemt de minister een preselectiebeslissing. Het juryverslag over de preselectie dient hiervoor als basis. De minister heeft beslissingstijd tot 1 juni, dus opnieuw vier maanden na het uiterste indienmoment van het kandidaat-dossier.

Artikel 31 en 32

Een nieuwe onderafdeling regelt de aanvraagprocedure na de preselectiebeslissing door de minister. Gepreselecteerde kandidaten worden uitgenodigd een premiedossier in te dienen. De timing voor het indienen van dat premiedossier wordt al in de initiële oproep duidelijk bepaald, zodat daar al in preselectiestadium op kan worden ingespeeld:

- Het premiedossier moet steeds uiterlijk worden ingediend op 1 februari van 'een' jaar dat volgt op de preselectiebeslissing. Dat is ten vroegste het volgende jaar (wat de aanvrager 8 maanden de tijd geeft om het dossier op te maken). Er kan ook worden geopteerd voor een indienmoment het eerste of tweede jaar daarna (dus 20 of 32 maanden na de preselectiebeslissing). De termijn is afhankelijk van het soort oproep. Belangrijk is dat na de preselectie voldoende tijd wordt ingebouwd om het definitieve dossier op te maken, eventueel de nodige vooronderzoeken in te lassen, toelatingen en vergunningen te bekomen (of minstens in preadvies een gunstige beoordeling te krijgen) ... Voor oproepen die mikken op doorsneeprojecten zal de benodigde tijd uiteraard kort zijn;
- Het gecommuniceerde indienmoment voor het premiedossier is ook het startmoment voor de beoordeling van de ingediende dossiers en de uiteindelijke beslissing tot premie-toekenning. Een premiedossier kan eerder worden ingediend, maar dat zal niet leiden tot eerdere behandeling of toekenning. Een belangrijk principe van oproepen is dat vooraf wordt bepaald welk budget er beschikbaar is, maar dus ook wanneer het wordt gereserveerd. Ook bij het beoordelen van premiedossiers blijft trouwens een competitie-element meespelen: eenmaal gepreselecteerde dossiers premiedossiers zijn geworden, moeten deze premiedossiers gelijktijdig tegen elkaar kunnen worden afgewogen.

Voor het regelen van de dossiersamenstelling van het premiedossier wordt artikel 11.2.28 van het besluit aangepast. Het bestaande artikel, dat de samenstelling regelt van een aanvraagdossier voor erfgoedpremie volgens de bijzondere procedure, wordt ingepast in de nieuwe procedure voor oproepen, met schrapping van alle verwijzingen naar de bijzondere procedure. Het premiedossier bij oproepen heeft dezelfde karakteristieken als een aanvraagdossier voor erfgoedpremie volgens de vroegere bijzondere procedure (en ondergaat ook een soortgelijke beoordeling).

Wel wordt de dossiersamenstelling naar aanleiding van de huidige aanpassing van het besluit aangepast aan de logica om verder te bouwen op de basisstructuur voor aanvragen tot toelatingen voor handelingen aan of in beschermde goederen (zie bespreking van de aanpassing van art. 6.3.2). In casu wordt ook verdergebouwd op de dossiersamenstelling voor een aanvraag tot erfgoedpremie volgens de standaardprocedure (cf. bespreking van de aanpassing van art. 11.2.18). De samenstelling van een premiedossier in context van oproep is vrij identiek aan een dossier voor een erfgoedpremie standaardprocedure. Een dossier voor een oproep is in principe wel diepgaander, en vereist extra stukken, bijvoorbeeld inzake de aanstelling van een ontwerper.

Artikel 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39 en 40

Een volgende nieuwe onderafdeling behandelt de goedkeuringsprocedure van premiedossiers in het kader van oproepen en de premietoekenningsprocedure. De bestaande artikels die de goedkeuring regelden van premie-aanvragen volgens de 'bijzondere procedure' en de daaropvolgende toekenningsprocedure worden in functie daarvan aangepast aan de nieuwe realiteit van oproepen:

- Artikels 11.2.29, 11.2.30 en 11.2.31, die de combinatie van premie- en toelatingsaanvraag regelen, worden geactualiseerd. Met name de beoordelingstermijnen voor de toelating worden gestroomlijnd met deze van het premiedossier. Een belangrijke wijziging is wel dat gecombineerde aanvragen steeds naar het agentschap worden gestuurd, ook als een erkende onroerenderfgoedgemeente bevoegd is voor de beoordeling. Desgevallend stuurt het agentschap de aanvraag door naar de onroerenderfgoedgemeente. Dit is belangrijk omdat in context van oproepen dossiers vaste indien- en beoordelingstermijnen kennen. Ook wordt de procedure bij onvolledige premieaanvragen, naar analogie met de standaardpremie, afgestemd op de procedure die in deze gevallen geldt bij toelatingsaanvragen (cf. bespreking van de aanpassing van art. 11.2.20);
- Het bestaande artikel 11.2.32, dat premienemers de gelegenheid biedt om de toekenning van een premie te laten uitstellen, is zonder voorwerp binnen het systeem van oproepen en wordt daarom geschrapt;
- Artikel 11.2.35 regelt de definitieve bepaling van het premiebedrag door de leidend ambtenaar van het agentschap. In context van de bijzondere procedure kon dat bedrag nog worden verhoogd, als er tussen het ontvankelijk verklaren van het dossier en het toekennen van de premie sprake was van prijsevoluties of als er door de wachttijd bijkomende ingrepen vereist waren. Dat is een situatie die zonder voorwerp is in een context van oproepen. Betreffende passage wordt dus geschrapt;
- In artikel 11.2.33 en 11.2.36 wordt de mogelijkheid tot digitale communicatie tussen aanvrager en overheid toegevoegd.

Artikel 41, 42, 43, 44 en 45

De onderafdeling inzake het uitbetalen van de premie na oproep blijft grotendeels ongewijzigd ten aanzien van de situatie in context van de bijzondere procedure. Wel zijn een paar nuanceringen aangebracht:

- Artikel 11.2.37, dat de samenstelling van een aanvraag tot uitbetaling regelt, wordt voorzien op de mogelijkheid dat in een oproep specifieke vereisten worden gesteld;
- De specifieke regeling voor meer- en bijwerken, omschreven in artikel 11.2.38, wordt geschrapt. Het ongeremd ad hoc aanvragen van bijkomende premies, zelfs al zijn die beperkt, past niet in de geest van een systeem met oproepen;
- In artikel 11.2.39 wordt verduidelijkt, naar analogie met gelijkaardige artikels, dat de uitgevoerde werkzaamheden moeten gebeuren overeenkomstig de bepalingen uit de goedkeuringsbeslissing van de premie;
- In artikel 11.2.41, waarin de omstandigheden worden bepaald waarin een premienemer afstand moet doen van zijn premie, wordt enerzijds de vaste uitvoeringstermijn van vijf jaar vervangen door een verwijzing naar de termijn die in de oproep is bepaald (die kan variëren). Anderzijds wordt geëxpliciteerd dat de uitbetaling van de premie moet worden aangevraagd binnen het jaar na het verstrijken van de uitvoeringstermijn.

Artikel 24, 47, 48, 49 en 50

Artikels 11.3.8, 11.3.9, 11.3.10, 11.3.12 en 11.3.15 van het besluit, over de aanvraag en behandeling van een onderzoekspremie, worden gestroomlijnd met aanpassingen in de andere premiehoofdstukken: de dossiersamenstelling wordt in de mate van het mogelijke geüniformiseerd, de indieningsmogelijkheden via digitaal platform worden vermeld, de behandelingstermijnen gestandaardiseerd, en de procedure bij onvolledige aanvragen ingevoegd (cf. bespreking van de aanpassing van art. 11.2.20).

Artikel 51

Artikel 11.3.16 van het besluit stelt het agentschap in staat om de verslagen te ontsluiten van onderzoeken waarvoor de eigenaar een onderzoekspremie kreeg (bv. historisch onderzoek). Aan dit artikel wordt een bepaling toegevoegd die de minister toelaat om de vormvereisten voor deze verslagen nader te bepalen. Dit is nodig met het oog op digitale aanlevering en voor het beschermen van persoonsgegevens en rechten.

Artikel 52, 53, 54 en 55

Ook voor meerjarenpremieovereenkomsten wordt voortaan met oproepen gewerkt. De oproepmodaliteiten worden geïntroduceerd in artikel 11.4.1, dat de meerjarenpremieovereenkomsten inleidt.

De oproepen verlopen op de hoger omschreven manier. Een belangrijke nuance is wel dat de procedure voor meerjarenpremieovereenkomsten vandaag eigenlijk al een soort 'preselectie' inhoudt: de Vlaamse Regering beslist immers principieel over een globaal project, maar de premies volgen pas na het indienen van deeldossiers. De grootste impact van de introductie van oproepen in de procedure van meerjarenpremieovereenkomsten is het formaliseren van de oproep en de introductie van een jury. In tegenstelling tot de gewone oproepen, behoeft het systeem van meerjarenpremieovereenkomsten geen wezenlijke aanpassing voor de procedure na 'preselectie': daar blijft het systeem met het indienen van deeldossiers van toepassing.

Voor meerjarenpremieovereenkomsten geldt wel de beperking dat er slechts twee keer per legislatuur een oproep wordt georganiseerd. Hoewel meerjarenpremieovereenkomsten bijna per definitie gereserveerd zijn voor 'voorbeelddossiers', is het niet de bedoeling dat ze een veel langere doorlooptijd hebben dan de regeerperiode waarin ze worden afgesloten (want dan impacteren ze de

volgende beleidsperiode). De oproep en beslissing vallen daarom best op een voldoende vroeg moment in een regeerperiode.

Anderzijds worden meerjarenpremieovereenkomsten vaak getrokken door lokale besturen, en is het belangrijk hen de tijd te geven om doordacht te beslissen over de keuze om in te zetten op een meerjarenpremieovereenkomst. Aangezien Vlaamse en lokale legislatures niet dezelfde doorlooptijd hebben, kan het gebeuren dat de Vlaamse oproep voor lokale besturen te vroeg of te laat valt. Het is dus zeker relevant om op twee momenten in de Vlaamse legislatuur een oproep voor meerjarenpremieovereenkomsten te kunnen realiseren.

Het moment van de oproep wordt gestroomlijnd met de vaste richtdata die voor de oproepprocedure gelden. Voor meerjarenpremieovereenkomsten is om praktische redenen 1 februari van het tweede of vierde jaar van de legislatuur een geschikt vast moment. Meerjarenpremieovereenkomsten zijn geen gewone dossiers en vergen zowel een inlooperperiode voor de nieuwe regering als voldoende voorbereidingstijd voor de initiatiefnemers. Door de regelmaat kunnen geïnteresseerde initiatiefnemers anderzijds wel voldoende snel anticiperen op een komende oproep.

De voorwaarden om in aanmerking te komen voor een meerjarenpremieovereenkomst, omschreven in artikel 11.4.2, worden verwerkt tot deelnemingsvoorwaarden aan de oproep. Aan de geest van de huidige voorwaarden wordt niet geraakt.

In een nieuw artikel 11.4.2/1 wordt de jurering behandeld. Deze volgt opnieuw de hoger omschreven werkwijze. Wel zijn de beoordelingscriteria ook een echo van de beoordelingscriteria voor meerjarenpremieovereenkomsten, omschreven in het huidige art. 11.4.4.

Artikel 24, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63 en 64

Verschillende artikels betreffende de meerjarenpremieovereenkomsten worden gestroomlijnd met de omschakeling van 'bijzondere procedure' naar procedure 'via oproep':

- Artikel 11.4.3, dat de dossiersamenstelling regelt van een aanvraagdossier voor een meerjarenpremieovereenkomst, wordt aangepast aan de context van een oproep. De dossiersamenstelling is een duidelijke echo van de huidige;
- Artikel 11.4.4, dat de beslissing regelt van de Vlaamse Regering over aanvragen tot meerjarenpremieovereenkomst, wordt aangepast aan de procedure met oproep. De Vlaamse Regering beslist op basis van een juryverslag (de jury hanteert bij de beoordeling soortgelijke criteria als de Vlaamse Regering vandaag voor het beoordelen van aanvragen);
- De verwijzing naar de bijzondere procedure onder artikel 11.4.7 wordt geactualiseerd;
- Artikel 11.4.9, dat voor meerjarenpremieovereenkomsten de gecombineerde premie- en toelatingsaanvraag regelt, wordt gestroomlijnd met de manier van werken bij premiedossiers in context van een gewone oproep.
- In artikel 11.4.15 wordt, conform het principe voor gewone oproepen, de regeling voor meer- en bijwerken geschrapt;
- Artikels 11.4.8, 11.4.10 en 11.4.14 worden voorzien op digitale communicatie tussen aanvrager en overheid.

Artikel 65

In artikel 11.5.2 worden de verwijzingen naar de vermelde premieprocedures geactualiseerd.

Artikel 66

In dit besluit worden verschillende wijzigingen aangebracht in de aanvraagprocedures voor 'toelatingen' (hoofdstuk 6), 'subsidies' (hoofdstuk 10) en 'premies' (hoofdstuk 11), waarbij ook de dossiersamenstellingen voor de aanvragen worden aangepast. In die hoofdstukken wordt geconcretiseerd waarvoor en hoe toelating moet worden gevraagd, welke subsidies en premies bestaan, welke bedragen er worden voorzien, hoe en onder welke voorwaarden deze kunnen worden verkregen, wanneer en aan wie wordt uitbetaald en wanneer deze eventueel moeten worden terugbetaald. Met het oog hierop zal het agentschap Onroerend Erfgoed of een erkende onroerenderfgoedgemeente een aantal persoonsgegevens van de aanvrager verzamelen en controleren.

De gegevens zullen worden gedeeld met erkende onroerenderfgoedgemeenten. Conform de onroerenderfgoedregelgeving nemen onroerenderfgoedgemeenten een aantal taken ter harte die normaal door het agentschap worden uitgevoerd. Voor deze verwerking treden zij op als verwerkingsverantwoordelijke, om die reden sluit het agentschap ook een protocol af met deze onroerenderfgoedgemeenten.

De gegevens worden bewaard voor 10 jaar. De gegevens uit premie- en subsidiedossiers vallen onder toepassing van de wet van 16 mei 2003 tot vaststelling van de algemene bepalingen die gelden voor de begrotingen, de controle op de subsidies en de boekhouding van de gemeenschappen en de gewesten, alsook voor de organisatie van de controle door het Rekenhof. Artikel 15 van die wet bepaalt dat inzake verjaring het algemeen recht van toepassing is, dus 10 jaar. Omdat premie- en toelatingsaanvragen vaak gecombineerd worden aangevraagd, wordt de bewaartermijn voor toelatingen ook op 10 jaar bepaald.

Artikel 67

Dit artikel stelt, bij wijze van generieke overgangsbepaling, dat alle premiedossiers ingediend voor de inwerkingtreding van het besluit, conform de oude regelgeving worden afgehandeld.

3 BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Het vervangen van de huidige erfgoedpremie 'bijzondere procedure' door een systeem met oproepen heeft een belangrijke budgettaire impact: het premieaanbod wordt te allen tijde vooraf gekoppeld aan het beschikbare budget, waar vandaag het budget de vraag moet volgen, met wachtlijsten tot gevolg. Dat maakt het ook mogelijk om het aanbod te temperen, zolang de huidige wachtlijst nog moet worden afgebouwd.

De subsidielijn voor algemene landschapszorg en het verruimen van het toepassingsgebied van premies volgens de standaardprocedure zullen daarentegen wel een grotere behoefte veroorzaken. Het betreft echter financieringsvormen die mikken op bescheiden dossiers, met een navenant kostenplaatje. Het voorstel omvat overigens veiligheidsmechanismen die toelaten in te grijpen als de vraag ook hier het beschikbare budget dreigt te overstijgen.

B. ESR-TOETS

We rekenen alle premies aan op één begrotingsartikel: QG0-1QGG2CB-WT met als omschrijving 'kwaliteit van onroerenderfgoed(zorg) - ondersteunen van een kwaliteitsvol erfgoedbeheer'.

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Door de aanpassingen aan het financieringsstelsel wordt dezelfde vraag op een andere manier gekanaliseerd. De procedure met oproepen is wel nieuw, alsook het geïntroduceerde jury-element. Werken met een jury heeft uiteraard ook organisatorische en financiële implicaties (onkostenvergoedingen).

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

De aanpassingen aan het financieringsstel hebben impact op lokale en provinciale besturen, die belangrijke klanten zijn van het premiesysteem, en zich dus op een andere manier moeten voorbereiden op het aanvragen van financiële ondersteuning.

4. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

- 1° haar principiële goedkeuring te geven aan het bijgaande voorontwerp tot wijziging van het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 wat betreft de aanvraagprocedures voor erfgoedpremies en de meerjarenpremieovereenkomsten;
- 2° de Vlaamse minister van financiën en begroting, wonen en onroerend erfgoed
 - 2.1. te gelasten over het voormelde voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering het advies van de SARO in te winnen;
 - 2.2. te gelasten over het voormelde voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering het advies in te winnen van de Vlaamse Toezichtcommissie.

De Vlaamse minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend erfgoed,

Matthias DIEPENDAELE